

■ Litteraturgranskningar

Andersson, Monica, 2009, *Politik och stadsbyggande. Modernismen och byggnadslagstiftningen*. Stockholm: Statsvetenskapliga institutionen vid Stockholms universitet, Stockholm Studies in Politics 131.

BO BENGTSSON¹

”För en statsvetare är det inte alldeles självklart att skriva en avhandling om stadens form.” Med detta understatement inleds förordet till Monica Anderssons doktorsavhandling *Politik och stadsbyggande. Modernismen och byggnadslagstiftningen*, som handlar om det politiska beslutsfattandet med anknytning till modernismen i svensk byggnadslagstiftning, om dess etablering, konsolidering och nedgång.

Varför uppfattar en statsvetare det som speciellt att skriva en sådan avhandling? Ingen ifrågasätter väl stadens politiska betydelse eller stads- och bostadsbyggandets centrala roll i svensk välfärdspolitik. Modernismens och funktionalismens planeringsideal, och den ”sociala” bostadspolitik som ansetts vara inspirerad av detta tänkande, brukar förknippas med generell välfärd och goda bostäder åt alla – men också med paternalism och social ingenjörskonst. Planering och stadsbyggande är frågor om makt och demokrati. Men än-

då, vilket Monica Anderssons litteraturöversikt bekräftar, är det arkitekter och sociologer som intresserat sig för ämnet i betydligt större utsträckning än statsvetare.

Nu beror statsvetarnas blygsamma insatser på området knappast på att staden uppfattas sakna politisk relevans. Det som är ”inte alldeles självklart” är väl hur vi med våra traditionella metoder ska kunna analysera makt och demokrati i relation till plandokument, skisser och ritningar – för att inte tala om fysiska strukturer. (Även i ett internationellt perspektiv har statsvetenskapen spelat en blygsam roll i analysen av bostadsförsörjning och bostadspolitik; jfr Bengtsson 2009).

Nu ska det sägas att Monica Andersson inte bara är statsvetare utan även har ett förflutet som statssekreterare, stadsbyggnadsborgarråd och generaldirektör, och i dag är hon en aktiv deltagare i debatten kring Stockholms urbana miljö. Med den bakgrunden har det säkert varit mindre långsökt än för andra statsvetare att skriva en avhandling om stadens form. (Det ska också understrykas att avhandlingen ingalunda driver några politiska teser, något som annars kan vara en risk när framgångsrika politiker och praktiker ger sig på forskning.)

Avhandlingens upplägg och innehåll

Runt 1930 sker en förändring i den dominerande synen på staden och dess utformning. Sedan sekelskiftet hade man i stor utsträckning byggt trädgårdsstäder och storkvarter, men nu eftersträvas i stället en hög och gles bebyggelse med avlånga

¹ Bo Bengtsson är professor i statsvetenskap, särskilt bostads- och urbanpolitik vid Institutet för bostads- och urbanforskning och Statsvetenskapliga institutionen, Uppsala universitet.
E-post: bo.bengtsson@ibf.uu.se

så kallade lamellhus och skivhus. Stadens olika funktioner (bostäder, arbetsplatser, centrum och trafikleder) bör skiljas åt och avgränsas med bälten av grön växtlighet. Allt på rationell och vetenskaplig grund. Modernismens stadsbyggnadsprinciper slår nu igenom i svensk lagstiftning och behåller sedan sin dominerande ställning i nästan 50 år.

Avhandlingens syfte anges på s. 13 som att "beskriva, förstå och förklara modernismens roll i svensk stadsplanering". Fokus är på staden som rumslig organisation, perspektivet är historisk-institutionellt, materialet är byggnadslagstiftningen med förarbeten samt angränsande lagstiftning. Den period som undersöks omfattar tiden från 1928 fram till i dag, med tyngdpunkt på utvecklingen fram till 1975.

Politik och stadsbyggande är ett tungt vägande arbete i flera avseenden. Över 300 välmatade sidor och inte mindre än 1568 fotnoter ger belägg för argumentationen – liksom för författarens grundlighet. Avhandlingen är intressant läsning inte bara för statsvetare, den är klar i sin disposition och skriven på ett tydligt och levande språk. I konsekvens med ämnet illustreras texten med foton, skisser och andra bilder. Valet av illustrationer är både originellt och illustrativt och höjer läsvärdet ytterligare.

Ansatsen är imponerande bred. I *kapitel 1* presenteras bakgrund och uppläggning, och därefter följer en översikt över tidigare forskning med dess divergerande uppfattningar om modernismens roll i svensk stadsplanering. Ingen har tidigare analyserat hur de modernistiska stadsplaneringsprinciperna påverkat byggnadslagstiftningen, vilket alltså blir en lucka för Monica Andersson att täppa igen. I kapitlet ges dessutom en historik över centrala bo-

stadspolitiska vägval i Sverige från 1800-talets början och framåt.

I *kapitel 2* diskuteras teori, metod och material. Analysen i avhandlingen bygger på offentligt material, och författaren säger sig i princip ha läst allt sådant som är relevant för hennes frågeställning. Teori-anknytningen utgår från begrepp som stigberoende, formativa moment och självförstärkande krafter.

I *kapitel 3* presenteras så modernismens idéer om stadsplanering. Dessa kontrasteras dels mot klassicismens ideal om geometriska principer, dels mot de "traditionella" stadsplaneidéer som vägledde byggandet av arbetarbostäder i början av 1900-talet, med trädgårdsstäder och storgårdskvarter. Kapitlet utmynnar i en idealtypisk modell där modernismens stad ställs mot klassicistisk och traditionell stad (s. 101). Det är omöjligt att göra rättvisa åt Monica Anderssons diskussion kring modernismens idéer i en anmälan som denna. Det ska dock understrykas att det är ett välskrivet och pedagogiskt kapitel som har ett betydande egenvärde vid sidan av sin funktion i avhandlingen – som alltså är att lägga fast vad som ska undersökas.

Därefter följer fyra innehållstunga empiriska kapitel som analyserar betydelsen av modernismens idéer i svensk stadsplanering, deras introduktion, konsolidering, höjdpunkt och nedgång. Givet avhandlingens historisk-institutionalistiska perspektiv är *kapitel 4*, om hur modernismens idéer introduceras i svensk stadsplanering, centralt; det är här som det formativa momentet identifieras och analyseras.

År 1928 presenteras ett utredningsförslag till ny stadsbyggnadslag som bygger på de idéer som kännetecknat byggandet under 1900-talets första decennier. Syftet var inte att introducera nya planideal utan bara att skärpa upp planeringsproceduren och åstadkomma en likformig rättstill-

lämpning. I remissbehandlingen framkommer dock en ideologiskt färgad planeringskritik från Teknologföreningen och en del andra professionella instanser. Teknologföreningens förslag skrivs också in i det utkast till byggnadsstadga som skickas ut på remiss under 1930 och som sedan antas av riksdagen.

Enligt Monica Andersson är det speciellt tre nya principer som bör ses som uttryck för ett modernistiskt tänkande: (1) Avståndet mellan husen regleras med hänsyn till hushöjden. (2) Alla fasader ska ha direkt solbelysning. (3) Bostadsområdena skiljs åt med parkbälten. I Teknologföreningens remissvar drivs också en allmän argumentation för en hög och gles stadsbebyggelse. Tillsammans leder detta till byggande av lamellhus och skivhus med grönska emellan samt till en funktionsuppdelning av staden. Därtill formuleras nu ökade krav på byggnadsnämndernas kompetens och på att de ska ha en stadsarkitekt vid sin sida, alltså en professionisering i modernismens anda.

Det formativa momentet förläggs således till åren 1928–31 (s. 132f). Detta är några år innan Bostadssociala utredningen tillsätts, som ofta framhålls som drivande i sammanhanget. Man kan fråga sig vad några år fram eller tillbaka betyder. Svaret är att det innebär att modernismens genombrott i svensk stadsplanering sker redan under den borgerliga regeringen Ekman och inte under den socialdemokratiska eran. Så detta har betydelse för vår bild av den svenska välfärdsstatens historia.

Kapitel 5 behandlar sedan modernismens konsolidering i efterkrigspolitiken. Här analyseras den nya byggnadslagstiftningen och den nya bostadspolitiken från andra hälften av 1940-talet. Modernismen konsolideras och förstärks, man betonar storskalighet, ökat expertstyre samt höjda krav på fri sikt och utrymme kring gator,

vägar och korsningar. Till skillnad från 15 år tidigare, då några socialdemokrater varit kritiska, hörs nu inga protester i riksdagen. I kapitlet analyseras dessutom tre utredningar om ”bostadssanering”, d.v.s. ombyggnad, vilka dock inte leder till lagstiftning. Dessa utredningar är verkligt radikala i sina förslag, de förespråkar sanering av i princip allt som byggts före de modernistiska stadsplanepriincipernas införande.

Kapitel 6 handlar om ”de stora projekten” på 1960-talet, bland annat utredningar och beslut inför miljonprogrammet. Tendenserna från föregående period står sig och den modernistiska dominansen stabiliseras. Under denna period utvecklas också en trafikplanering i modernistisk anda med matarleder, angoringsgator etc. utifrån Planverkets och Vägverkets riktlinjer SCAFT. Fortfarande är de kritiska rösterna få. Visserligen tar socialminister Torsten Nilssons 1962 upp höghuskritiken i tilläggsdirektiv till en utredning, men den utvärdering som görs ser inga problem med höghus utan bara ekonomiska fördelar.

Efter det formativa momentet kring 1930 behåller de modernistiska planeringsidealen sin dominerande ställning fram till första hälften av 1970-talet. Men då går, som framgår av *kapitel 7*, luften ur dem förvånansvärt snabbt, även om delar av det regelverk som baserats på dem länge lever kvar. Reglerna kopplas dock inte längre till storslagna idéer om en stad för det moderna livet utan motiveras – betydligt mera pragmatiskt – med brandsäkerhet och trafiksäkerhet. Men först i början av 1990-talet, under regeringen Bildt, sker egentligen något explicit ifrågasättande på politisk nivå.

I *kapitel 8* sammanfattas avhandlingens resultat i två steg. Först den historiska utvecklingen, och därefter den teoretiska

analysen kring formativa moment, lärandeprocesser och stigberoende. I kapitlet ingår även en intressant sammanställning över de aktörer som drivit de modernistiska idealen. Här diskuterar Monica Andersson betydelsen av starka byråkratiska enklaver av professioner och nätverk, där många av tidens ledande arkitekter ingick. Hon lyfter särskilt fram hur Sven Markelius och Uno Åhréns från sina olika samhällspositioner haft betydelse för idéernas politiska etablering och institutionalisering. De argument som framfördes av andra mer kritiska arkitekter syns däremot inte i det offentliga materialet.

Avhandlingens bidrag – den svenska modellen och stigberoendet

Avhandlingen ger värdefulla och intressanta bidrag, både empiriskt och teoretiskt. Empiriskt nyanseras vår förståelse av modernismens roll i framväxten av den svenska välfärdsstatsmodellen före, under och efter andra världskriget. Teoretiskt ger analysen ett originellt bidrag till diskursen om ”path dependence” eller stigberoende.

Avhandlingens syfte – att beskriva, förstå och förklara modernismens roll i svensk stadsplanering – underförstår en kausalkedja där de modernistiska stadsplaneidealerna påverkar byggnadslagstiftningen, som i sin tur påverkar städernas struktur. Det är främst den första länken som undersöks, men författaren intresserar sig även för den andra, bland annat då hon diskuterar rivningar. Hon visar också som illustrativt exempel, med hjälp av foton och teckningar, hur stadsrummet kring Drottningholmsvägen förändrats i enlighet med de modernistiska idealen (s. 94). Och hon kommenterar städernas fysiska utveckling med formuleringar som: ”De här förändringarna påverkade miljön

i det lokala bostadsområdet och i kvarteret där rumsligheten började luckras upp” (s. 149).

Genom att diskutera effekter på den byggda miljön gör Monica Andersson det som statsvetare ofta kritiserar för att inte göra, nämligen att studera politikens substantiella ”outcome” och inte bara ”output” i form av beslut och institutionell förändring. Tyvärr blir ansatsen här mer impressionistisk än i det textanalytiska arbetet. För en statsvetare med så djupgående insikter om fysisk planering som Monica Andersson borde det annars vara en intressant utmaning att mera systematiskt analysera lagstiftningens betydelse för byggelsen.

Mellan plattityd och determinism – den historiska institutionalismens tredje väg

Teoretiskt anknyter avhandlingen alltså till historisk institutionalism, med centrala begrepp som stigberoende, formativa moment och självförstärkande krafter. Här knyter författaren an till den internationella litteraturen med namn som Paul Pierson, Katherine Thelen och James Mahoney. Men även till kolleger vid den egna institutionen, framför allt till Göran Sundströms historisk-institutionalistiska avhandling om resultatstyrningens framväxt (Sundström 2003).

Enligt Monica Andersson är den bärande tanken bakom stigberoende ”... att den historiska utvecklingen genomgår en avgörande förändring vid en viss tidpunkt som får bestående konsekvenser för fortsättningen och länkar in utvecklingen i vissa banor” (s. 15). Detta är en bra formulering, där uttrycken ”avgörande förändring”, ”bestående konsekvenser” och ”länkar in utvecklingen” pekar på den historiska institutionalismens teoretiska di-

lemma: att finna en fruktbar tredje väg mellan å ena sidan det platta "history matters" ("what else is new?"), å andra sidan en empiriskt ofruktbar och politiskt ointressant determinism.

James Mahoney kritiserar "history matters"-forskningen, men riskerar att själv falla i den andra gropen, genom att definiera "path dependence" som "historical sequences in which contingent events set into motion institutional patterns or event chains that have deterministic properties" (Mahoney 2000, s. 507f). För att man ska kunna tala om stigberoende måste alltså ett visst utfall vara *entydigt bestämt* av en uppsättning tidigare händelser. Hur många politiskt intressanta historiska mönster är av den karaktären?

Som jag ser det kan den historiska institutionalismen räddas om man använder begreppet stigberoende (inte "spårbundenhet"!)" för mönster där tidigare händelser *avsevärt förändrar förutsättningarna* (eller sannolikheten) för vissa senare utfall. Med en sådan definition blir stigberoende ett teoretiskt perspektiv som går vidare från "history matters" och intresserar sig för *på vilket sätt* politiken påverkas av tidigare händelser. Även om gränsen mellan stigberoende och andra typer av samband därmed blir mindre entydig blir i gengäld begreppet användbart i empirisk forskning. Definitionen gör det också möjligt att analysera "förändring under tröghet"; t.ex. med utgångspunkt från de mekanismer som tidigare skapat stabilitet (jfr Bengtsson & Ruonavaara 2010, där detta diskuteras utförligare).

Jag uppfattar att Monica Andersson arbetar i denna pragmatiska anda av "svagt stigberoende" – trots att hon hänvisar till Mahoneys definition. Hon hämtar som nämnts mycket från Sundström, t.ex. hans diskussioner kring formativa moment, självförstärkande krafter och olika nivåer

av förändring. Liksom den intressanta tanken att frånvaro av erfarenhetsbaserat lärande kan vara en indikation på idémässigt stigberoende (s. 50f).

Den som vill säga något intressant om svagt stigberoende är beroende av teori. Vad är det som kan göra det svårt att byta stig? Även i den frågan har Mahoney ett bud: nytta, funktion, legitimitet eller makt – en lista som dock blandar olika teoretiska perspektiv. Jag föredrar att – i ett institutionellt aktörsperspektiv – begränsa stigberoendets mekanismer till olika former av *effektivitet*, *legitimitet* och *makt*. Institutionaliserade ordningar kan vara stabila därför att de uppfattas som effektiva, eller som legitima, eller därför att de uppfattas ha stöd av aktörer med makt.

I avhandlingen resonerar Monica Andersson främst i termer av makt, särskilt *byråkratisk makt*, med hänvisning till Sundström (2003) och till Rune Premfors arbeten. Hon diskuterar på ett intresseväckande sätt betydelsen av byråkratiska enklaver, byråkratiska nätverk och byråkratiska professioner, vilka i hennes fall till stor del består av arkitekter och planerare. "Min teori är att självförstärkande krafter av maktkaraktär utlöstes under loppet av det formativa momentet, som inleddes med Teknologföreningens remissvar på SOU 1928:5", skriver hon (s. 136), och det visar hon också tydligt. Mindre tydlig är den teoretiska kopplingen mellan byråkratiteorierna och stigberoendet, och här kunde författaren gärna ha varit mer utförlig. Även mekanismerna effektivitet och legitimitet kan ha haft en roll att spela. Modernismens idéer uppfattades säkerligen av många inflytelserika aktörer både som ekonomiskt effektiva och som politiskt och professionellt legitima.

Monica Andersson analyserar alltså idéers och diskursers betydelse för institutionalisering, vilket ju är det nyaste nya inom

nyinstitutionalismen. Det hade därför varit intressant att se om hon hade kunnat dra nytta av vad t.ex. Colin Hay, Mark Blyth och Vivien Schmidt skrivit om idémässig, diskursiv och konstruktivistisk institutionalism i sin analys av mera fysiskt inriktade idéer, diskurser och konstruktioner.

Stigberoende och kontrafaktisk analys i fysisk planering och bostadspolitik

Ett perspektiv av stigberoende är alldeles särskilt fruktbart då man analyserar och diskuterar bostads- och planeringspolitik. Detta har att göra med byggnaders fysiska trögörlighet och långa livslängd, i kombination med bostadens stora betydelse för hushållens välfärd. Ett slags ”fysiskt stigberoende”, som gör att vi, oavsett politik, i stor utsträckning måste leva med de städer som redan är byggda. Ett uttryck för detta, som framhålls i avhandlingen, är att hela 37 procent av dagens bostäder byggdes mellan 1940 och 1970 (s. 39). Denna tröghet i utbudet har också sin motsvarighet på efterfrågesidan i emotionella och sociala ”attachment costs” för hushåll som tvingas byta bostad eller boendemiljö. Det är detta stigberoende som gör att miljonprogrammets bostadsområden än i dag fungerar som politiska restriktioner, långt efter att idéerna bakom dem övergivits. Modernismens förespråkare negligerade storslaget dessa mekanismer, t.ex. då man efter andra världskriget ville riva allt som var byggt före 1930.

Kontrafaktisk analys är kontroversiell bland både historiker och samhällsvetare. Det är dock omöjligt att hävda stigberoende utan att åtminstone diskutera vad som kunde ha hänt i stället. Man måste säga något om vilka alternativa stigar som

i princip hade varit möjliga att ta – och resonera kring vart dessa i så fall hade fört.

Det finns olika sätt att göra detta. Monica Andersson jämför propositionerna om 1931 års stadsplanelag och byggnadsstadga med förslagen till byggnadslagstiftning i SOU 1928:5 – som alltså aldrig genomfördes. Detta är ett paradexempel på hur man kan resonera kontrafaktiskt med stöd av *faktiskt material*. I nästa steg diskuterar hon hur bebyggelsen hade kunnat utvecklas om 1928 års förslag hade genomförts i stället för modernisternas. Här använder hon sin *idealtyp* ”traditionell stad”, den som baseras på det tidiga 1900-talets arbetarstadsdelar, för att diskutera kontrafaktiskt. En tredje möjlighet, som dock inte utnyttjas i avhandlingen, är *komparation*: t.ex. att betrakta utvecklingen i länder där modernismens planeringsideal varit mindre dominerande som en komparativ relief. (Denna ansats användes i ett jämförande projekt om bostadspolitiken i de nordiska länderna; jfr Bengtsson et al. 2006.)

De modernistiska planeringsidéernas aktörer

Även om Monica Andersson alltså lägger tyngdpunkten på analysen av texter och andra dokument finns aktörerna i högsta grad med. Hon utgår från de personer som medverkat i tillkomsten av de utredningar, remissvar och andra dokument som hon analyserar och kartlägger deras roller och handlande på andra arenor. Det är här som kopplingen till byråkratiteori kommer in, i diskussionen av sådant som nätverk, enklaver, professioner och imperiebyggande.

Vi inser vilken betydelse de modernistiska arkitekternas samhällspositioner haft för idéernas spridning och implementering. Ett exempel är Sven Markelius olika

uppdrag i Byggnadsstyrelsen och Stockholms stad. Ett annat kollegerna Sven Wallander och Uno Åhrén som var direktörer och ideologer för HSB respektive Riksbyggen och även deltog i Bostads-sociala utredningen. Uno Åhrén blev sedermera också professor i stadsplanering vid KTH och kunde sprida modernismens planeringsideal i undervisningen av blivande stadsarkitekter.

Just Uno Åhrén brukar ofta framhållas som en inflytelserik företrädare för den sociala ingenjörskonsten – vid sidan av makarna Myrdal. Bo Rothstein har säkert rätt i att Myrdal-linjen fick ge sig för Möller-linjen på den politiska arenan och i efterkrigstidens lagstiftning (t.ex. Rothstein 1994 s. 206ff). Men som Rothstein själv brukar understryka är förvaltning och implementering politikens fortsättning på andra arenor. Genom Åhréns och hans likasinnade kollegers inflytelserika positioner i samhället torde Myrdal-linjen ändå ha fått stort genomslag i stadsplaneringens praktik. Även denna insikt är viktig för vår förståelse av svensk välfärdspolitik.

Monica Andersson kunde gärna ha diskuterat sin aktörsanalys mer från metodsynpunkt – om inte annat så för att hjälpa läsaren med förståelse, tolkning och kritisk granskning. Man har också känslan av att det skulle gå att få ut ännu mer av kopplingen mellan ledande aktörer och idéspredning med en tydligare systematik – om denna sedan ska kallas kritisk diskursanalys, ”frame analysis”, funktionell idéanalys eller något annat. Avhandlingen är dock ovanligt innehållsrik redan som den är, så en fördjupad aktörsanalys kan kanske ses som (om uttrycket tillåtes) en spännande stig att vandra vidare på.

Slutdiskussion – varför just då?

Monica Anderssons avhandling är en intressant och originell tillämpning av historisk institutionalism på en viktig sektor av den svenska välfärdsstaten. Därtill en sektor där ett perspektiv av stigberoende är ovanligt fruktbart – vilket avhandlingen också bekräftar. Författaren argumenterar övertygande för sina slutsatser om ett betydande fysiskt betingat stigberoende, vilka uttryck det tagit sig och vad som förklarar det. Hon visar också tydligt att ett viktigt formativt moment för det modernistiska planeringstänkandet infaller redan kring 1930.

Men hennes slutsatser väcker också frågor om ett par andra formativa moment. För det första: Vad händer på 1970-talet? Vad är det som förklarar planeringsmodernismens nedgång just vid denna tid i stället för tidigare eller senare? Och vad kommer i stället – och hur ska vi förstå det?

För det andra: vad hände med de tidigare idéer, de som Monica Andersson betecknar som traditionella, och som bygger på trädgårdsstäder och storgårdskvarter? Hade inte de också lett till ett stigberoende? Och i så fall, varför hade detta försvagats just kring 1930, då modernismen slår till?

Den verkliga gåtan med formativa moment är nämligen ”varför just då” – och varför inte tidigare eller senare. Med det svaga, ickedeterministisk stigberoendebegrepp som jag förespråkade ovan är det möjligt både att ställa sådana frågor och att analysera dem. Jag säger inte att Monica Andersson borde ha gjort det i sin avhandling, hon gör som sagt mer än nog. Men det är intressanta uppgifter för fortsatt forskning.

Referenser

- Bengtsson, Bo, 2009. "Bostadspolitik – ingenting för statsvetare?", s. 17–35 i Anthonsen, Mette & Jagers, Sverker C. (red.), *Rätt grönt. Vänbok till Lemart J. Lundqvist*. Göteborg: Göteborg Studies in Politics.
- Bengtsson, Bo (red.), 2006. Annaniassen, Erling, Jensen, Lotte, Ruonavaara, Hannu & Sveinson, Jón Rúnar. *Varför så olika? Nordiska bostadspolitik i jämförande historiskt ljus*. Malmö: Égalité.
- Bengtsson, Bo & Ruonavaara, Hannu, 2010. "Introduction to the Special Issue: Path Dependence in Housing", *Housing, Theory and Society* 27(3), s. 193–203.
- Mahoney, James, 2000. "Path Dependence in Historical Sociology", *Theory and Society* 29(4), s. 507–548.
- Rothstein, Bo, 1994. *Vad bör staten göra? Om välfärdsstatens moraliska och politiska logik*. Stockholm: SNS
- Sundström, Göran, 2003. *Stat på villavägar. Resultatstyrningens framväxt i ett historisk-institutionellt perspektiv*. Stockholm: Statsvetenskapliga institutionen vid Stockholms universitet.

Karlsson, Ann Britt, 2009. *Institutionalisering av ansvar i kommunal revision. Lärande organisering*. Jönköping International Business School, Jönköping University. JIBS Dissertation Series No. 062. 2009.

JÖRGEN JOHANSSON¹

Huvudtext

På vilka sätt kan kommunal revision bidra till att utveckla det politiska ansvarsutkrävandet i svensk kommunalpolitik? Detta är huvudfrågan i Ann Britt Karlssons doktorsavhandling – *Institutionalisering av ansvar i kommunal revision. Lärande organisering* – framlagd vid Jönköping International Business School. (JIBS Dissertation Series No. 062. 2009). Avhandlingen tar sig därmed an en central problematik i svensk kommunalpolitik. Utgångspunkt tas i två typer av samhällsrelevanta problem. För det första riktas uppmärksamhet mot det faktum att det politiska ansvarstagandet i kommuner och landsting dras med betydande problem. Det gäller sådant som allmänhetens misstro mot de politiska institutionerna, växande ojämlikhet mellan medborgarna i politiska, sociala och ekonomiska avseenden och olika typer av administrativa problem i förvaltningsledet. För det andra fokuseras intresset mot olika problem förknippade med den kommunala revisionsverksamheten som sådan. Vad ska kommunrevisorerna inrikta sig på för typ av revision och hur

1 Docent Jörgen Johansson är verksam vid Högskolan i Halmstad och vid Lunds universitet.
E-post: jorgen.johansson@hh.se